

Μετάνοια: το φάρμακο κατά της ειδωλολατρίας στον Ισραήλ

/ Γνώμες

Η μετάνοια στον Ισραήλ συχνά σήμαινε επιστροφή από την ειδωλολατρία. Για το λόγο αυτό ο Ιωνάς απευθύνονταν προς τους ειδωλολάτρες καλώντας τους σε μετάνοια, επιχειρώντας παράλληλα να καταδείξει τη σημασία της αλλαγής της σκέψης του ανθρώπου, που αλλάζει πορεία και κατευθύνεται πλέον σύμφωνα με το θείο θέλημα. Οι Ψαλμοί, που είναι κείμενα με υψηλά θεολογικά νοήματα τονίζουν αρκετά τη σημασία της μετάνοιας προκειμένου ο άνθρωπος να απαγκιστρωθεί από την αμαρτία[1].

- του Πρωτοπρεσβύτερου π. Γεωργίου Βέτσου, Master Θεολογίας

Η μεταστροφή αυτή των Ιουδαίων από την αμαρτία στην κατά Θεόν ζωή έπρεπε να σημειωθεί εξ αιτίας της αγάπης του πιστού προς τον δημιουργό του και όχι από φόβο για την οργή του Θεού ή την απώλεια αγαθών ή ακόμη και προσώπων. Εκεί στόχευαν οι Προφήτες, το ιερατείο, οι οποίοι αποτελούσαν στο σύνολο τους τους οδοδείκτες του περιούσιου λαού, αποτελώντας πρώτα οι ίδιοι παραδείγματα προς

μίμηση. Στην προσπάθεια αυτή στάθηκαν εμπόδιο αρκετές φορές οι βασιλείς και οι άρχοντες των Ισραηλιτών[2].

Επιπρόσθετα είναι σημαντικό να γίνει σαφές ότι ο Θεός δεν έχει καμία αναγκαιότητα από τις θυσίες των αμαρτωλών ανθρώπων. Για αυτό το λόγο δεν είναι λίγες οι φορές που ο Ισραηλιτικός λαός επικρίθηκε για τις θυσίες που προσέφερε στο Θεό, ως μέσο καταλλαγής των διαταραγμένων σχέσεων του Θεού με τον άνθρωπο. Οι θυσίες από μόνες του δεν είναι σε θέση να επιφέρουν τη συμφιλίωση του Θεού και του ανθρώπινου στοιχείου[3].

Ο Θεός ενδιαφέρεται για την καρδιά του ανθρώπου, η οποία θα πρέπει να ενδιαφέρεται για το πως θα κατευθυνθεί προς τον δημιουργό της. Ο άνθρωπος της Παλαιάς Διαθήκης οφείλει να είναι πειθαρχημένος και ασφαλώς να μην είναι πνευματικά οκνηρός. Επίσης για τους προφήτες ο Ισραήλ πλανάται όταν πιστεύει πως με τις θυσίες θα φτάσει στην μετάνοια γιατί ο Θεός δεν ευχαριστείται όταν ο ίδιος άνθρωπος ιδιαπράττει συνεχώς τα ίδια αμαρτήματα. Πρόκειται ουσιαστικά για μία εικονική μετάνοια, που είναι άκαρπη και αναμφισβήτητα προκαλεί την οργή του Θεού. Για το λόγο αυτό η μετάνοια του Ισραήλ θεωρείται ως μια επιφανειακή κατάσταση γιατί συνέχεια αμαρτάνει.

Ο προφήτες επιστρατεύουν κάθε πρακτική για να οδηγήσουν τον άνθρωπο σε μετάνοια, συναισθανόμενοι τη δυσκολία που έχει να αντιμετωπίσει και δεν νοείται κάτι άλλο από το συγχρονισμό στις θείες εντολές. Ο προφήτης δεν είναι σκληρόκαρδος απλά αγαπάει τον Θεό και εκτελεί τα όσα του ζητήθηκαν προς όφελος των ανθρώπων. Παράλληλα τονίζει ότι δεν είναι δυνατόν να λυτρωθεί ένα ολόκληρο έθνος εάν δε λυτρωθεί πρώτα ο κάθε ισραηλίτης από τα δεσμά της αμαρτίας μέσω της ειλικρινούς μετάνοιας. Ο Θεός έβλεπε παρ' όλα αυτά τον περιούσιο λαό να διαπράττει πληθώρα αμαρτημάτων και συγκεκριμένα συκοφαντίες, φόνους, ψευδορκίες, σημαντικότερο βέβαια όλων η ειδωλολατρία[4]. Στόχος λοιπόν, η ειλικρινή μετάνοια, η επιστροφή στον Γιαχβέ ο οποίος δίνει «επι αμαρτήμασι μετάνοιαν» προς σωτηρία[5].

Συνοψίζοντας τα παραπάνω καταλήγει η έρευνα πως η ειλικρινή και έμπρακτη μετάνοια συνοδεύομενη από την απόλυτη εμπιστοσύνη στο Θεό και στο έλεός Του αποτελεί τη γενεσιουργό αιτία χαράς και ειρήνης στον άνθρωπο. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι ο προφητάνακτας Δαβίδ, ο οποίος μετάνιωσε για τις πράξεις του και ο Θεός ως πολυεύσπλαχνος που είναι του παρείχε την συγχώρηση[6].

Ο Ισραήλ αποδεικνύεται τέκνον υπακοής, μόνο όταν πιστεύει αληθινά στον Θεό και ενώ βρίσκεται σε ξένες χώρες λατρεύει τον Θεό των προγόνων του. Η υπακοή και η πίστη θα τον οδηγήσει στο τελευταίο σκαλοπάτι, την μετάνοια. Η αμαρτία είναι

μία αποτυχία, αστοχία που δυστυχώς κυριεύει τον άνθρωπο και δεν τον αφήνει ελεύθερο, παρά μόνο όταν εκείνος το θελήσει δια της μετανοίας[7]. Δεν ήταν σκοπός του Θεού, όταν έθεσε την εντολή της αποφυγής της βρώσης του καλού και του κακού, να αμαρτήσσει ο άνθρωπος[8]. Ο Θεός ήθελε να δει , από τον κάθε κάθε άνθρωπο σε οποιαδήποτε ηλικία και αν βρίσκεται την έμπρακτη μετάνοια[9]. Η μετάνοια έχει πάντα θετικό πρόσημο[10].Ο άγιος Μάξιμος ο Ομολογητής αναφέρει σχετικά : «ἀξίως τῆς μετανοίας προσέταξεν αὐτῷ ποιεῖσθαι καρπούς. Τουτέστι, προς τους φαινομένους τρόπους μεταποιῆσαι την κρυπτομένην τῆς καρδίας διάθεσιν»[11]. Ο Θεός αναζητεί τον μετανοημένο άνθρωπο, που συνειδητοποίησε την αμαρτωλότητα του[12].

Ο άνθρωπος ελέγχεται στην Παλαιά Διαθήκη από τον δημιουργό που στοχεύει στη μετάνοια του. Ο ίδιος ο Θεός επιτρέπει να σημειωθούν κάποια γεγονότα που είναι η παιδαγωγική του και όχι μία εκδικητική τιμωρία, λόγω της διασάλευσης του ηθικού νόμου. Ωστόσο ο άνθρωπος συντετριμμένος από την συνειδητοποίηση της κατάστασης του στρέφει το νου του στον Θεό και ζητάει το έλεος του[13].

Ο προφήτης Ησαΐας τονίζει ότι ο λαός του Ισραήλ είναι ο «ηγαπημένος αμπελών» του Κυρίου. Δυστυχώς αυτό δε σημαίνει ταυτόχρονα ότι ενώ δέχεται τόση προσοχή υπάρχει αντίστοιχα πληθώρα καρπών. Σύμφωνα με τον προφήτη Ιερεμία[14] είναι η «άμπελος η καρποφόρος», η οποία, παρά την εξαιρετική της ποικιλία μετατράπηκε σε άγρια. Κατά τον Ωσηέ[15] ο Ισραήλ είναι η «άμπελος η ευκληματούσα», της οποίας το πλήθος των καρπών ήταν ενδεικτικό του πλήθους των ανομιών της[16].Στόχος λοιπόν, η ειλικρινή μετάνοια, η επιστροφή στον Γιαχβέ ο οποίος δίνει «επι αμαρτήμασι μετάνοιαν» προς σωτηρία[17].

Υποσημειώσεις:

[1]Αντύπα Νικ., Ο Περιούσιος λαός του Θεού, εκδ. Νικολάου, σ. 20 – 25.

[2]Σταυρόπουλου Χρ., Ποιμαντική της μετανοίας, εκδ. Αποστολική Διακονία της Εκκλησίας της Ελλάδος, Αθήνα 1983, σ. 83

[3]Γαλίτη Γ., «Η μετάνοια κατά την καινή Διαθήκη», Γρηγόριος Παλαμάς τ. 57 (1973) σ.151.

[4] Δημητρίου Καϊμάκη, Θέματα Παλαιοδιαθηκικής Θεολογίας, εκδόσεις «Simbo» Θεσσαλονίκη 1999, σ.115

[5] Βιτάλη Φ., «Η αμαρτία κατά την Παλαιά Διαθήκη», Απόστολος Βαρνάβας 43(1982) 7.

- [6]Δασκάλου Ν., Η μετάνοια στην Παλαιά Διαθήκη, Αθήνα 1992, σ. 78.
- [7]Βακάρου Δ., Το Μυστήριο της Μετανοίας και Εξομολογήσεως, ιστορία και πράξη, εκδ. Ιερά Μητρόπολις Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη 1999. σ. 25.
- [8] Αιμιλιανού Τιμιάδου, Αρχές μετανοίας σ. 85
- [9]Δορμπαράκη Π., Επίτομον λεξικόν της αρχαίας ελληνικής γλώσσης, εκδ. Εστία, Αθήνα 1985, σ. 323
- [10] Δημητρίου Γ., Η μετάνοια, εκδ. Ντινάκη, Αθήνα 1926, σ.
- [11] Μαξίμου Ομολογητού, Περί Θεολογίας , εκατ. Α΄ , κεφ. κγ΄ . Φιλοκαλία Β΄ ,εκδ. Το Περιβόλι της παναγίας, Θεσσαλονίκη 2017, σ.107
- [12]Βακάρου Δ., Το μυστήριο της μετανοίας, εκδ. Ι.Μ. Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη 1999, σ. 29.
- [13] Σταυρόπουλου Χρ., Ποιμαντική της μετανοίας, εκδ. Αποστολική Διακονία της Εκκλησίας της Ελλάδος, Αθήνα 1983, σ.92.
- [14]Ιερεμίας 2, 21.
- [15]Ωσηέ, 10, 1
- [16] Γαλίτη Γ., «Η μετάνοια κατά την καινή Διαθήκη», Γρηγόριος Παλαμάς τ. 57 (1973) σ.151.
- [17] Βιτάλη Φ., «Η αμαρτία κατά την Παλαιά Διαθήκη», Απόστολος Βαρνάβας 43(1982), σ. 17.

Πηγή: pemptousia.gr